

Europa

Business Support Programme

Program Phare na podporu podnikania – SMECA

Slobodný pohyb osôb a služieb, uznávanie diplomov

UNIZO
BELGICKO

OBSAH

OBSAH	2
I. CELKOVÉ POZADIE	3
I.1. Vnútorný trh založený na štyroch slobodách: historický prehľad	3
I.2. Slobodný pohyb osôb a služieb: bližšia definícia témy.....	5
II. CELKOVÝ PREHĽAD A STAV ZÁLEŽITOSTÍ V JEDNOTLI- VÝCH OBLASTIACH	7
II.1. Slobodný pohyb pracovníkov	7
II.2. Sloboda podnikania - uznávanie diplomov	8
1. Smernice spojené s určitým sektorom	9
2. Smernice "nové pravidlo" (vzájomné uznávanie profesionálnych kvalifikácií)	10
II.3. Sloboda poskytovania služieb	11
III. LEGISLATÍVA: POUŽITELNÉ PRAVIDLÁ A PREDPISY	12
III. 1. Právny systém v Únii.....	12
1. Právne zdroje práva Spoločenstva	12
2. Právne nástroje Európskeho spoločenstva.....	13
III.2. Najdôležitejšia legislatíva Spoločenstva v oblasti slobodného pohybu osôb a služieb, vrátane uznávania diplomov.....	14
1. Slobodný pohyb pracovníkov.....	14
2. Uznávanie diplomov a porovnateľnosť odborných kvalifikácií	16
3. Sloboda poskytovania služieb	18
IV. VPLYV NA MALÉ A STREDNÉ PODNIKY	23
IV.1. Právny rámec	23
IV.2. Ďalšie záležitosti spojené s slobodným pohybom.....	23
IV.3. Sociálne zabezpečenie	24
IV.4. Stratégie	25
V. VYHLIADKY	27
PRÍLOHA	29

I. CELKOVÉ POZADIE

I.1. Vnútorný trh založený na štyroch slobodách: historický prehľad

Aby sme ukázali pozadie a perspektívu otázok voľného pohybu osôb a služieb, a s nimi súvisiacej otázky uznávania diplomov v Únii, musíme uviesť stručnú históriu príbehu zrodu Európskej únie a zaviesť koncepcie vnútorného trhu a štyroch slobôd.

1.

V **Zmluve z Ríma (1957)** šesť európskych čelných predstaviteľov (Belgicka, Nemeckej spolkovej republiky, Francúzska, Talianska, Luxemburska a Holandska) prvýkrát stanovilo plán vytvorenia veľkého trhu, ktorý by pokrýval celé Európske spoločenstvo a bol by založený na princípoch voľného pohybu tovaru, osôb, služieb a kapitálu. **"Vnútorý trh charakterizovaný zrušením, medzi členskými štátmi, prekážok voľného pohybu tovaru, osôb, služieb a kapitálu "** (Zmluva o ES, článok 3c).

Tieto slobody zahŕňajú, ako je explicitne vyjadrené v Zmluve, **právo osôb voľne sa pohybovať v rámci Spoločenstva za účelom práce** v nimi zvolenom členskom štáte bez toho, aby boli diskriminované na základe národnosti, právo **etablovať sa v akomkoľvek členskom štáte ako súkromný podnikateľ, alebo založiť spoločnosť, pobočku alebo filiálku**. Zmluva z Ríma zakazuje aj akékoľvek obmedzenia **slobody poskytovania služieb** osôb v iných členských štátoch.

Zmluva z Ríma vytvorila **Európske spoločenstvá**, pozostávajúce z (už existujúceho) Európskeho spoločenstva, Európskeho spoločenstva uhlia a ocele, a Euratomu, Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu.

2.

Hoci **colná únia** pre členské štáty Spoločenstva bola vytvorená v roku 1968, ešte stále zostávalo v platnosti veľa obmedzení štyroch slobôd a prekážok dobrého fungovania vnútorného trhu, so všetkými dôsledkami z hľadiska nákladov a prekážok ako v prípade oddelených národných trhov.

Preto v roku 1985 Komisia vydala **Bielu knihu** nazvanú **"Dokončenie vnútorného trhu"**; ktorá je známa aj ako Delorova biela kniha, a ktorú prijali všetky členské štáty. Vymenovala takmer 300 prekážok fyzického, technického a fiškálneho charakteru, ktoré ešte stále bránili bezproblémovému fungovaniu vnútorného trhu a obsahovala právne opatrenia, ktoré boli potrebné na odstránenie týchto prekážok a vytvorenie skutočného vnútorného trhu.

Biela kniha vychádzala z princípu **vzájomného uznávania** vnútroštátnych zákonov a predpisov členských štátov. Členské štáty by mali, čo možno najviac, súhlasiť so vzájomným akceptovaním noriem a predpisov, aby nebolo treba vytvoriť celkom nový európsky systém predpisov.

Biela kniha stanovila aj **časový rámec** pre realizáciu týchto opatrení, teda uvedenie "Projektu 1992": 31/12/1992 malo byť dokončenie vnútorného trhu skutočnosťou.

Európsky akt z roku 1987 urobil určité zmeny vzhľadom na Zmluvu z Ríma, aby zaviedol reformu inštitucionálneho systému a kompetencií, ktorej veľmi dôležitou inováciou bolo zavedenie **rozhodovacieho procesu väčšinou hlasov** v Rade ministrov namiesto predtým existujúceho princípu jednohlasnosti. Toto zjavne enormne uľahčilo a urýchlilo rozhodovací proces v rámci Spoločenstva. Bola to vlastne nevyhnutná podmienka, bez ktorej by sa nebolo dalo uskutočniť dokončenie vnútorného trhu v rámci stanoveného časového rámca.

3.

V roku 1993 bola implementovaná nová Zmluva: **Zmluva týkajúca sa Európskej únie**. Zodpovedala snahám o dokončenie vnútorného trhu, a posunula tieto snahy o krok vpred tým, že umožnila, aby sa hospodárska integrácia uskutočňovala **spoločnými politickými opatreniami a činnosťami**, keď určila **novú kompetenciu** európskej úrovni. Popri Európskych spoločenstvách (pozri vyššie) vytvorila dva nové "**piliere**", na ktorých bude založená Európska únia, a to **spoločnú politiku pre zahraničné záležitosti a bezpečnosť a spravodlivosť a vnútorné záležitosti**. Zaviedla aj pojem skutočného **európskeho občianstva**.

V roku 1997 bola podpísaná nová Zmluva, **Zmluva z Amsterdamu**, ktorá vstúpila do platnosti 1. mája 1999, a je revíziou Maastrichtskej zmluvy, ktorou bola Európska únia vytvorená. Nová Zmluva sa zaoberala najmä záležitosťami týkajúcimi sa **Únie a jej občanov, vonkajšej identity Únie, a inštitúcií Únie**.

4.

Najnovším projektom na programe, a snáď doteraz najambicióznejším, je samozrejme **rozšírenie Únie**. Toto opäť hlboko zmení charakter vnútorného trhu a fungovanie štyroch slobôd.

Rada Európy v Kodani v júni 1993 stanovila **základné kritériá** pre vstup: kandidátske krajiny musia mať vytvorené stabilné **demokratické inštitúcie**, mať fungujúce **trhové hospodárstvo**, ktoré je schopné odolať konkurenčným tlakom trhu, **prijat' celý právny poriadok existujúceho práva EÚ** a mať **administratívnu kapacitu** na implementovanie tohto "právneho poriadku".

Rada Európy v Luxemburgu v decembri 1997 rozhodla o začatí rokovaní o vstupe so šiestimi krajinami: Maďarsko, Poľsko, Česká republika, Estónsko, Slovinsko a Cyprus.

O dva roky neskôr sa na samite v Helsinkách v decembri 1999 rozhodlo o zaradení **všetkých 12 kandidátskych krajín na rovnakú úroveň čo sa týka rokovania s kandidátmi o plnom členstve**. Zároveň sa Turecku prisúdil stav formálneho kandidáta, čo ho oprávňovalo zúčastniť sa rozšírenej predvstupovej stratégie, hoci zatiaľ nie je zahrnuté do rokovaní. Rada teda formálne začala rokovania o vstupe s ostatnými šiestimi kandidátskymi krajinami – Rumunskom, Bulharskom, Litvou, Lotyšskom, Slovenskom a Maltou.

Tieto rokovania majú formu **bilaterálnych medzivládnych konferencií** medzi členskými štátmi EÚ a každou z kandidátskych krajín. Súčasné rokovania sú založené na podrobných hodnoteniach pripravených Komisiou o situácii v každej krajine čo sa týka vyššie spomenutých kritérií pre vstup a ich konkrétnej legislatívy a administratívneho zosúladenia čo sa týka každého osobitného sektora práva Spoločenstva. Dve kapitoly týchto preverovaní sú “Sloboda pohybu osôb” a “Sloboda pohybu služieb”. Rokovania sa teda vykonávajú objektívne, na základe pevných, jednotných kritérií, ale rýchlosť napredovania je pre každú kandidátsku krajinu rôzna, pretože každá sa posudzuje podľa jej zásluh a technického hodnotenia jej individuálneho úsilia. To znamená, že **každý kandidát alebo skupina kandidátov vstúpi do EÚ, keď bude vedieť ukázať, že splnila štyri vyššie spomenuté kritériá pre členstvo.**

I.2. Slobodný pohyb osôb a služieb: bližšia definícia témy

Keď hovoríme o voľnom pohybe osôb a služieb v kontexte EÚ, dotýkame sa jednej z najzákladnejších otázok, a následne obrovskej oblasti opatrení a legislatívy spojenej s touto témou. Preto je potrebné najprv objasniť niektoré z použitých výrazov.

- Ako už bolo vysvetlené v I.1, **štyri slobody**, z ktorých dve sú slobodný pohyb osôb a služieb, spolu s koncepciou vnútorného trhu tvoria úplný základ vytvorenia najprv Európskeho spoločenstva, ktoré sa teraz rozšírilo na Európsku úniu. Táto koncepcia bola prvýkrát spomenutá v článku 3.c Zmluvy z Ríma. (Zmluva o ES)

- Tieto dve slobody – osôb a služieb – sú bližšie vysvetlené v Zmluve o ES: obsahujú

a. Právo slobody pohybu pre pracovníkov (článok 39 - pôvodne 48)

b. Právo podnikania (článok 43 - pôvodne 52)

c. Sloboda poskytovania služieb (článok 49 - pôvodne 59)

- Prekážky týchto slobôd môžu vyplývať z vnútroštátnych obmedzení týkajúcich sa vykonávania určitých zamestnaní alebo profesií, alebo z obmedzení všeobecnejšieho charakteru, napr. noriem, hraničných formalít, atď., o týchto posledných sa však zväčša uvažuje ako o obmedzeniach týkajúcich sa oblasti voľného pohybu tovaru.

- Čo sa týka otázky slobody poskytovania služieb, legislatíva EÚ sa zameriava na niektoré sektorové kategórie zamestnaní, ktoré upravujú (v minulosti upravovali) vnútroštátne predpisy:

- **Finančné** služby, vrátane sektora bankovníctva, poistenia a transakcií s cennými papiermi

- **Dopravné** služby

- **Nové technológie** (vrátane komunikácií)

- Dôležitým opatrením, ktoré prispieva k realizácii voľného pohybu pracovníkov a služieb, a slobody podnikania, je **vzájomné uznávanie diplomov a profesionálnych kvalifikácií**. Prejednanie európskeho úsilia v tejto oblasti bude nedeliteľnou časťou tejto štúdie.

- Tieto vyššie uvedené práva a slobody sú **navzájom prepojené**: mnoho otázok prejednaných v rámci kapitoly o voľnom pohybe pracovníkov sa týka aj voľného pohybu samostatne podnikajúcich osôb a slobody poskytovania služieb, pričom otázka uznávania diplomov a kvalifikácií, prejednaná v tomto pracovnom nástroji pod hlavičkou slobody podnikania, je dôležitá aj pre slobodný pohyb pracovníkov.

- Tieto práva a slobody a ich implementácia majú tiež zjavný vplyv na širokú škálu iných otázok a oblastí a sú nimi aj ovplyvnené.

napr.: - fyzické hraničné kontroly osôb cestujúcich v rámci Únie – Schengenský model

- právo usídlenia
- sociálna dimenzia, vrátane sociálneho zabezpečenia
- školenie a vzdelávanie
- politika trhu práce
- fiškálne záležitosti

Vzhľadom na obmedzený rozsah tohto pracovného nástroja nebude možné zaoberať sa všetkými týmito záležitosťami rovnako dôkladne. Preto sa pokúsime poskytnúť celkový prehľad tejto oblasti, vrátane najdôležitejších otázok s ňou spojených a základnej legislatívy, ktorá ju formuje. Ale pozornosť zameriame predovšetkým na otázky, ktoré sa týkajú malých a stredných podnikov, a budú prevažne z oblasti práva na založenie podniku, vykonávania profesie, ponúkania služieb alebo vykonávania poslania vo zvolenom členskom štáte.

II. CELKOVÝ PREHĽAD A STAV ZÁLEŽITOSTÍ V JEDNOTLI-VÝCH OBLASTIACH

II.1. Slobodný pohyb pracovníkov

Ako sme videli, slobodným pohybom pracovníkov sa zaoberala Zmluva z Ríma z roku 1957. Ale v skutočnosti trvalo viac než ďalších 10 rokov, kým sa táto sloboda skutočne implementovala v Európskom spoločenstve. Pred rokom 1968 čelil pracovník, ktorý si hľadal prácu v inom členskom štáte, množstvu ťažkostí. Pohyb európskych pracovníkov v rámci Komisie spadal do **štátnej kompetencie** členských štátov. Európski pracovníci – ako akíkoľvek iní zahraniční pracovníci – podliehali vnútroštátnym zákonom o imigrácii. Ak chceli žiť a pracovať v inom členskom štáte, museli požiadať o **pracovné povolenie a povolenie na pobyt**. A bolo na štátnych správnych orgánoch, aby rozhodli o tom, či sa cudzím štátnym príslušníkom, a medzi nich patrili aj iní občania Spoločenstva, povolí vstup do krajiny a či budú mať právo pracovať. Ak takýto európsky pracovník získal povolenie na emigráciu do iného členského štátu, jeho postavenie ešte vždy záviselo od udržania si pracovného povolenia a povolenia na pobyt;

Ale v roku 1968 bola prijatá potrebná **sekundárna legislatíva¹ (Nariadenie rady 1612/68 – Smernica rady 68/360)**, ktorá stanovila podmienky pre efektívne uskutočňovanie voľného pohybu pracovníkov. To znamenalo, že európske krajiny, ktoré tvorili Európske spoločenstvo, v tej chvíli súhlasili s tým, že **svojim občanom navzájom poskytnú právo slobodne cestovať medzi členskými štátmi za účelom práce**, a že už nebudú aplikovať vnútroštátne zákony o imigrácii na pracovníkov z iných členských štátov. V rámci Európskeho spoločenstva sa víza, pracovné povolenia a povolenia na pobyt stali pre európskych pracovníkov vecou minulosti. Ich práva odteraz upravovalo európske právo.

Navyše sa čoskoro ukázalo², že právo na slobodný pohyb a nediskrimináciu sa malo interpretovať oveľa dôkladnejšie než ako výhradne ekonomické právo zamerané na integráciu národných pracovných trhov. Nemal to byť výhradne ani nástroj na podporu spoločného trhu pre ekonomické a komerčné aktivity. Slobodný pohyb mal aj **sociálnu dimenziu** a v dôsledku tohto mali členské štáty povinnosť zabezpečiť, aby migrujúci pracovníci a ich rodinní príslušníci boli plne integrovaní. Oni a ich rodiny mali mať plný prístup ku všetkým privilegéiám a sociálnym výhodám, bez ohľadu na to, či sa spájali s pracovnou zmluvou alebo nie. Cieľom je plná integrácia v hostiteľskej krajine. Práca je jej časťou, ale zahŕňa aj účasť na celkovom živote spoločnosti, vrátane sociálnych, ekonomických a kultúrnych záležitostí, vzdelávania a odbornej výchovy.

Hoci sa v posledných desaťročiach dosiahol v tejto oblasti významný pokrok, vnútorné zmeny v Únii a nové náročné úlohy ktoré musí riešiť, priniesli potrebu

¹ Pozri kapitola III.

² Tieto interpretácie legislatívy boli zväčša vyjadrené prostredníctvom precedenčného práva riešeného Európskym súdnym dvorom – pozri nasledujúca kapitola, ktorá sa zaoberá európskym právnym systémom

posilnenia voľného pohybu pracovníkov. Slobodný pohyb sa teraz rozvíja v rámci Únie formovanej Hospodárskou a Menovou úniou, Únie so širšou koncepciou európskeho občianstva, ktorá zaviedla európsku stratégiu zamestnanosti a čelí zmenám na svojom pracovnom trhu (najmä starnutiu pracovnej sily).

V roku 1996 Komisia vytvorila **Zbor na vysokej úrovni pre slobodný pohyb osôb**, ktorému predsedala pani Simone Veil, a jeho správa odhalila, že sú ešte stále potrebné zlepšenia.

V roku 1997 Komisia prijala **Akčný plán pre slobodný pohyb pracovníkov**³. Jeho dva hlavné ciele boli: jasnejší, aktuálnejší **právny rámec** voľného pohybu pre európskych pracovníkov (zahŕňajúci precedenčné právo), a **transparentnejší a efektívnejší pracovný trh** v Európe, ktorý umožní slobodný pohyb za optimálnych podmienok.

EURES, európska sieť služieb zamestnanosti, hrá dôležitú rolu v uľahčovaní pracovnej mobility a zlepšovaní transparentnosti pracovného trhu Európskej únie ponúkaním informácií a rád ľuďom hľadajúcim zamestnanie a zamestnávateľom zo všetkých členských štátov. Keďže pôsobí aj prostredníctvom Internetu, poskytuje všetkým európskym občanom priamy prístup k informáciám o pracovných miestach a náboroch vo všetkých členských štátoch.

II.2. Sloboda podnikania - uznávanie diplomov

V trhovom hospodárstve je všeobecným pravidlom, že **každý sa môže slobodne venovať akejkolvek profesii**. V celkovom záujme spoločnosti však bude nutné podmieniť vykonávanie určitých profesionálnych činností vlastneniu určitých **kvalifikácií, certifikátov alebo diplomov**. Zostáva potom na príslušnom štáte, aby rozhodol, či sa profesia alebo činnosť musí regulovať, alebo či sa môže ponechať na voľnú konkurenciu, aby sa postarala o vyradenie neuspokojivých poskytovateľov. Kvalifikácie potrebné na vykonávanie regulovanej profesie sú vo všeobecnosti založené na **štátnom vzdelávacom systéme**, a teda predstavujú prekážku migrujúcemu pracovníkovi, ktorý získal svoju kvalifikáciu v inom štáte.

Zmluva z Ríma však stanovila, že každý občan EÚ by mal mať možnosť založiť si podnik, venovať sa profesii alebo poskytovať služby v akomkoľvek členskom štáte podľa svojho výberu⁴. To konkrétne znamená, že každý občan EÚ, ktorý sa chce venovať regulovanej profesii v inom členskom štáte, sa bude musieť **podriadiť predpisom týkajúcim sa tejto činnosti platným v členskom štáte, kde chce vykonávať svoju profesiu**.

Toto v praxi predstavuje **prekážky** fungovania slobôd. Príslušná kvalifikácia je potrebná kvôli vykonávaniu regulovanej profesie, a tieto požiadavky platia pre vlastných občanov, ako aj pre občanov z iného členského štátu. Je jasné, že pre zahraničných občanov je ťažšie splniť tieto požiadavky.

³ Oznámenie Komisie COM(97) 586 konečné

⁴ Bolo potvrdené dvoma rozhodnutiami Európskeho súdneho dvora "Costa" (1964) a "Reyners" (1974), že články 43 a 44 Zmluvy sú priamo aplikovateľné.

Hoci v Únii existuje jasný zákaz diskriminácie na základe národnosti, tento zákaz **žiadnym spôsobom neovplyvňuje vnútroštátnu legislatívu ktorá reguluje prístup k profesii**, takže tento problém zostáva. Namiesto toho sa právo Spoločenstva snaží poskytnúť **rámec pre vzájomné uznávanie profesionálnych kvalifikácií**.

Tu prejednané opatrenia sa vo všeobecnosti dajú aplikovať na zamestnancov aj na súkromných podnikateľov. Môžu sa zhruba rozdeliť do dvoch skupín:

- "So sektorom spojené" alebo prechodné smernice (uznávanie profesionálnych skúseností)
- "Nové pravidlá", založené na vzájomnom uznávaní, obsahujúce:
 - tri všeobecné systémové smernice
 - niekoľko ďalších sektorových smerníc, zaoberajúcich sa niektorými samostatnými profesiami, hlavne v sektore zdravotníctva a architektov.

1. Smernice spojené s určitým sektorom

Tieto Smernice, ktoré boli prijaté ako prvé (od roku 1964), sa vo všeobecnosti označujú ako **"prechodné smernice"**, keďže pôvodným zámerom bolo nahradiť ich legislatívou týkajúcou sa harmonizácie vzdelania a odbornej prípravy. Od tohto prístupu sa neskôr upustilo, pretože sa ukázalo, že je príliš ťažkopádny a nepružný.

Systém týchto smerníc je založený na **uznávaní profesionálnej skúsenosti**. Predpokladom je, že počas niekoľkoročného vykonávania profesie sa získa určitá odbornosť v technických zručnostiach špecifických pre danú činnosť. Normálne sa predpokladá troj až šesťročná prax, ako aj požiadavky týkajúce sa dobrého charakteru, finančného postavenia a fyzického a mentálneho zdravia.

Výhodou je, že tento systém je celkom jednoduchý: umožňuje venovať sa činnosti kdekoľvek v Únii, dokonca aj keď táto činnosť nie je v niektorých členských štátoch regulovaná a podlieha rôznym formám regulácie v rôznych štátoch. Harmonizácia štátnych systémov nie je potrebná. Nevýhodou samozrejme je, že sloboda sa dá **zabezpečiť len po niekoľkých rokoch činnosti v domácom členskom štáte**. Prijatie týchto špecifických smerníc je aj vysoko komplikovaným a časovo náročným spôsobom riešenia problému, keďže každá smernica sa týka len jednej činnosti alebo profesie. Preto sa od tohto prístupu po roku 1980 postupne upustilo. Väčšina smerníc ktoré boli prijaté, sa týka **kvalifikovaných živností**, ale rozsah niektorých je veľmi široký a spracúvajú aj poskytovanie profesionálnych služieb (napr. čo sa týka patentových zástupcov)

2. Smernice "nové pravidlo" (vzájomné uznávanie profesionálnych kvalifikácií)

a. Sektorové smernice

Tento systém, ktorý sa týka asi pätnástich smerníc, je založený na **automatickom uznávaní profesionálnych kvalifikácií** a týka sa plne kvalifikovaných profesionálov, ktorí chcú vykonávať prácu v inom členskom štáte než v ktorom získali svoju kvalifikáciu. Existujú dva varianty.

Prvý, ktorý sa týka niektorých profesií v sektore zdravotníctva (vrátane doktorov, zdravotných sestier, zubárov, atď.), zakladá automatické uznávanie na minimálnej koordinácii vzdelania a odbornej prípravy. Ustanovenie členských štátov o vzdelaní a odbornej príprave pre príslušných profesionálov upravujú spoločné pravidlá, ktoré od členských štátov tiež požadujú, aby uznali takéto vzdelanie a odbornú prípravu uskutočnené inde v Únii.

Druhý variant sa týka len architektov. Účelom pravidiel tu nie je harmonizovanie vzdelania a odbornej prípravy, ale vytvorenie kritérií pre uznávanie. Príslušné kvalifikácie sa takisto uznávajú automaticky, keď už boli schválené Komisiou a ostatnými členskými štátmi.

Keďže tento systém sa tiež spája s niekoľkými ťažkými legislatívnymi procedúrami, a týka sa len jedného sektora činnosti na smernicu, po roku 1985 sa od neho celkovo upustilo.

b. "Všeobecné systémové" smernice

Smernice 89/48 a 92/51

Druhý prístup je založený na smernici 89/48/EHS o všeobecnom systéme uznávania vysokoškolských diplomov udelených na základe ukončenia odborného vzdelania v trvaní najmenej troch rokov a, ako doplnku, smernici 92/51/EHS o o druhom všeobecnom systéme uznávania odborného vzdelania a prípravy.

Tieto dohody sa v podstate týkajú všetkých regulovaných činností, **ktoré ešte neboli upravené osobitnou smernicou**. Uznávanie podľa tohto systému by sa mohlo nazvať **poloautomatickým**. Vzdelávanie a odborná príprava v domácom štáte sa uznáva, ak sú regulované profesionálne činnosti, ktoré chce pracovník vykonávať v inom členskom štáte rovnaké ako tie, ktoré je oprávnený vykonávať v domácom štáte, a ak sa vzdelanie a odborná príprava vyžadovaná v hostiteľskom štáte podstatne nelíši od vzdelania a odbornej prípravy v domácom štáte. Ak nejde o tento prípad, migrujúci pracovník môže byť požiadaný, aby si dokončil adaptačné obdobie alebo zložil test spôsobilosti.

Smernica 99/42

Smernica 99/42/EHS ktorou sa zavádza mechanizmus uznávania kvalifikácií na profesionálne činnosti, na ktoré sa vzťahuje smernica o liberalizácii a prechodných opatreniach, a ktorou sa dopĺňa všeobecný systém uznávania kvalifikácií (ide o mechanizmus uznávania diplomov v remeselníckych živnostiach, obchode a určitých službách)

Táto smernica dopĺňa ostatné všeobecné systémove smernice **rozšírením systému** na profesionálne činnosti, ktoré nimi nie sú upravené. Reguluje uznávanie formálnych kvalifikácií udelených iným členským štátom a uznávanie profesionálnych kvalifikácií na základe profesionálnych skúseností a iných profesionálnych kvalifikácií získaných v inom členskom štáte. Zavádza aj **oznamovaciu povinnosť** členských štátov voči Komisii, aby ju informovali o rozhodnutiach prijatých v rámci smernice a hlavných problémoch vyplývajúcich z jej aplikácie. Konečný termín pre implementáciu legislatívy v členských štátoch je 30/07/2001.

II.3. Sloboda poskytovania služieb

Sektor služieb je už niekoľko desaťročí **najväčším zamestnávateľom v Európe**. Z hľadiska hrubého národného produktu prispieva k ekonomickej prosperite viac než priemyselný sektor. Ale čo sa týka **liberalizácie trhu služieb**, tento sektor dlhý čas zaostával. Realizácia voľného pohybu tovaru sa uskutočnila oveľa rýchlejšie a ľahšie než otvorenie hraníc poskytovateľom služieb. Národné trhy pre služby zostávali rozdrobené ešte dlho po sektoroch tovaru a kapitálu.

To znamená, že štátne vlády mohli zakázať svojim občanom dohodnúť poistenie v inom členskom štáte, mohli zakázať zahraničným kamiónom pôsobiť na ich území, mohli stanoviť ceny napríklad leteniek, atď. Tento nedostatok harmonizácie nebol nákladný a škodlivý len pre európskych zákazníkov, ale aj pre podniky a ekonomiku Spoločenstva ako celok.

Veľkým prelomom v liberalizácii európskeho sektora služieb bol dokument Komisie **Biela kniha o vnútornom trhu (1985)**. Veľká časť Bielej knihy bola venovaná tomuto sektoru, a ambicióznym plánom bolo uzavretie restov naraz.

Toto sa malo realizovať prostredníctvom **harmonizácie základných princípov** a aplikácie princípu **vzájomného uznávania štátnych predpisov**.

Vytvorený bol pracovný program na prispôsobenie pravidiel týkajúcich sa **finančných služieb, informačnej technológie, pohybu kapitálu, dopravy,....**; všetkých sektorov, kde by zavedenie cezhraničných služieb skutočne pomohlo záujmom členských štátov a ich podnikov, keďže ich konkurencieschopnosť závisí aj od nákladov týchto služieb.

Každému musí byť jasné, že cieľom harmonizácie a uvoľnenia tohto sektora nebol len ďalší rozvoj samotného sektora (hoci je to dôležitý zamestnávateľ); sektor služieb tvorí základný aspekt ekonomického a priemyselného rozvoja Únie, a jeho **uvoľnenie umožňuje všetkým spoločnostiam v Únii prístup k službám, ktoré sú efektívnejšie, menej nákladné a lepšie prispôbené ich potrebám**.

Do roku 1993 sa program zväčša uskutočnil, takže sa skutočné uvoľnenie sektora služieb v Únii stalo realitou.

III. LEGISLATÍVA: POUŽITELNÉ PRAVIDLÁ A PREDPISY

III. 1. Právny systém v Únii

Pred uvedením prehľadu použiteľnej legislatívy v oblasti voľného pohybu osôb a služieb bude potrebné poskytnúť stručný úvod do **právnych zdrojov** práva Spoločenstva a jeho **právnych nástrojov**.

Právo Spoločenstva je **základom inštitucionálneho systému** v Únii. Reguluje procedúry pre **rozhodovanie** inštitúcií Spoločenstva a dáva k dispozícii **nástroje, pomocou ktorých sa môžu vydávať záväzné predpisy** pre členské štáty a ich občanov. Právo Spoločenstva čoraz viac ovplyvňuje každodenný život európskych občanov. Poskytuje práva a ukladá povinnosti; v praxi európsky občan podlieha právnym systémom na rôznych úrovniach – európskemu a právnemu systému svojho domáceho štátu.

1. Právne zdroje práva Spoločenstva

Prvým z právnych zdrojov práva Spoločenstva sú samozrejme **Zmluvy** zakladajúce Európske spoločenstvá, so všetkými ich doplnkami, priloženými protokolmi, dodatkami, zmenami, atď. (okrem **Zakladacích zmlúv** sú to rôzne **Zmluvy o pridružení, Európsky akt, Zmluva týkajúca sa Európskej únie, Amsterdamská zmluva ...**). Obsahujú **základné normy týkajúce sa cieľov, organizácie a pracovných metód Únie**, ako aj určité aspekty **hospodárskeho práva**. Táto časť práva Spoločenstva sa často nazýva **primárne právo Spoločenstva**.

Druhým dôležitým zdrojom práva Spoločenstva je takzvaná **odvodená alebo sekundárna legislatíva**. Je to legislatíva, ktorú vytvárajú inštitúcie Spoločenstva pri uplatňovaní svojej kompetencie. Sú to **nariadenia, smernice, rozhodnutia, odporúčania, atď.** vydané orgánmi Spoločenstva, ako aj interné rozhodnutia a predpisy, programy činnosti, atď. Tento systém sekundárnej legislatívy sa postupne rozvíja; realizuje a dopĺňa právo Spoločenstva už celé roky.

Tretím zdrojom práva Spoločenstva sú **dohody podľa medzinárodného práva**. Tieto sú spojené s rolou, ktorú hrá Únia na medzinárodnej úrovni, a patria k dohodám Únie s takzvanými **tretími krajinami** alebo **medzinárodnými organizáciami**. Môžu to byť dohody v oblasti obchodnej politiky, priemyselno-technickej alebo sociálno-politickej politiky. Dôležité typy dohôd sú **dohody o pridružení**, ktorých cieľom je úzka hospodárska spolupráca s intenzívnou finančnou podporou partnerov Úniou. Príkladmi sú dohody so zámorskými územiami a bývalými kolóniami, ale aj dohody, ktoré sa týkajú prípravy na pridruženie k Únii, realizácie **colnej únie** alebo dohoda týkajúca sa **Európskej oblasti voľného obchodu (EFTA)**.

Ďalšími zdrojmi práva Spoločenstva sú **nepísané, všeobecné právne princípy**, ako je zabezpečovanie základných práv, princíp prístupu k sudcovi, princíp

zodpovednosti členských štátov, princíp priority práva Spoločenstva ... Realizácia týchto všeobecných princípov sa uskutočňuje cez **právnú vedu Súdneho dvora** Európskych spoločenstiev, ktorý je zodpovedný za dodržiavanie práva pri výklade a aplikácii zmluvy. Posledným právnym zdrojom sú **dohody medzi jednotlivými členskými štátmi**.

2. Právne nástroje Európskeho spoločenstva

Jednou z charakteristík legislatívneho systému v Únii je princíp, že vnútroštátne predpisy sa musia nahradiť rozhodnutiami Spoločenstva, ak je potrebné podrobné spoločné nariadenie. Ak takáto nutnosť neexistuje, musí sa rešpektovať existujúca legislatíva členských štátov. Na základe tohto sa vypracovali nástroje, pomocou ktorých môžu inštitúcie Spoločenstva do určitej miery ovplyvniť štátnu legislatívu v členských štátoch. Existuje päť typov dekrétov⁵: **nariadenia, smernice, rozhodnutia, rady a odporúčania**.

A. Nariadenia

Nariadenia sú skutočné európske zákony. Sú to pravidlá, ktoré veľmi hlboko a priamo ovplyvňujú legislatívu v členských štátoch. Majú **použitie v celom Spoločenstve**: majú schopnosť zaviesť ten istý zákon vo všetkých členských štátoch Spoločenstva, jednotne a nedotknutý. Sú aj **priamo aplikovateľné**, čo znamená že majú moc uložiť povinnosti alebo poskytnúť právo priamo občanom v Únii.

B. Smernice

Smernice sú druhým dôležitým nástrojom práva Spoločenstva. Ich účelom je posilnenie realizácie potrebnej jednoty Spoločenstva na jednej strane a zachovanie národných charakteristík na strane druhej. Ich hlavným cieľom nie je ako v prípade smerníc zjednotenie právnych systémov, ale len **ich priblíženie**.

Smernica je pre členské štáty záväzná len čo sa týka **výsledku** na ktorý je zameraná, ale členské štáty si môžu zvoliť formu a prostriedky na realizáciu týchto cieľov. Smernica teda umožňuje, aby právo Spoločenstva zohľadňovalo národné osobitosti svojich členských štátov. Predpisy, ktoré smernica obsahuje, nenahrádzajú automaticky vnútroštátne predpisy, ale od členských štátov sa očakáva, že **prispôbia svoju štátnu legislatívu predpisom Spoločenstva**.

C. Rozhodnutia

Jednotlivé rozhodnutia sú správne dekréty, ktorými inštitúcie Spoločenstva **záväzne** regulujú **jednotlivé** záležitosti. Prostredníctvom rozhodnutí sa členským štátom alebo jednotlivcom v Únii môže uložiť povinnosť nejakým spôsobom konať alebo sa nejakej činnosti vyhnúť, môžu sa im poskytnúť práva alebo uložiť povinnosti. Rozhodnutia sú **samostatne aplikovateľné, záväzné a okamžite účinné**.

⁵ ECCS (Európske spoločenstvo uhlia a ocele) pozná len tri typy dekrétov: rozhodnutia, odporúčania a stanoviská

D. Odporúčania a stanoviská: nezáväzné vyhlásenia inštitúcií Spoločenstva.

Ak chcú inštitúcie Spoločenstva osloviť členské štáty alebo niekedy jednotlivcov nezáväzným spôsobom, môžu sa vyjadriť prostredníctvom odporúčaní a stanovísk.

Odporúčania sa používajú na podnietenie oslovených k určitému správaniu **bez toho, aby túto povinnosť stanovili právne**. Môžu sa napríklad použiť na pobádanie členských štátov aby ukončili určité praktiky, o ktorých sa môže predpokladať, že deformujú voľnú konkurenciu.

Stanoviská sa môžu použiť na vyslovenie **názoru** na určitú situáciu alebo udalosť v Únii alebo v členskom štáte. Význam odporúčaní a stanovísk sa nachádza hlavne na **politickej a morálnej úrovni**.

Popri týchto piatich nástrojoch majú inštitúcie k dispozícii ešte niekoľko ďalších nástrojov na načrtnutie legislatívy Spoločenstva. Najdôležitejšie sú **rozhodnutia** (ktoré vyjadrujú spoločné názory a zámery týkajúce sa celkového integračného procesu, ako aj určitých konkrétnych úloh), **vyhlásenia** a **pozitívne programy činnosti**. Účelom posledne menovaných je konkretizácia legislatívnych programov a všeobecných cieľov, ako ich vyjadrujú zmluvy Spoločenstva.

III.2. Najdôležitejšia legislatíva Spoločenstva v oblasti slobodného pohybu osôb a služieb, vrátane uznávania diplomov

Poskytnutie úplného prehľadu celej legislatívy týkajúcej sa vyššie uvedených oblastí nie je v tomto pracovnom nástroji jednoducho možné kvôli rozsiahlosti materiálu. Európske spoločenstvá pravidelne publikujú "Súbor súčasného práva Spoločenstva", v ktorom sú uvedené všetky odkazy; veľmi užitočné nástroje sú aj databáza EUR-LEX, <http://europa.eu.int/eur-lex> a databáza CELEX <http://europa.eu.int/celex>, do ktorej existuje prístup cez Internet.

My sme sa obmedzili na krátke prejednanie najdôležitejších dokumentov.

1. Slobodný pohyb pracovníkov

*** Smernica Rady 68/360/EHS z 15. októbra 1968 o zrušení obmedzení pohybu a pobytu v rámci Spoločenstva pre pracovníkov z členských štátov a ich rodiny.** (Oficiálny vestník L 257, 19.10.1968)

Cieľ: Prijatie opatrení na odstránenie ešte stále existujúcich obmedzení pohybu a pobytu v rámci Spoločenstva, ktoré je v súlade s právami a privilegiami udelenými právom Spoločenstva štátnym príslušníkom akéhokoľvek členského štátu, ktorí sa sťahujú za účelom vykonávania činností ako zamestnané osoby a ich rodinám.

Návrhy na zmenu:

* Návrh na Smernicu Parlamentu a Rady - 12/7/1995 (COM(95) 348 konečný COD950202 – Oficiálny vestník C 307, 18.11.1995).

* Návrh na Smernicu Parlamentu a Rady - 14/10/1998 (COM(98) 394 konečný – Oficiálny vestník C 344, 12.11.1998)

* **Nariadenie Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pre pracovníkov v rámci Spoločenstva** (Oficiálny vestník L 257, 19.10.1968)

* **Nariadenie Rady (EHS) č. 312/76 z 9. februára 1976 novelizujúca ustanovenia týkajúce sa odborových práv pracovníkov obsiahnutých v nariadení (EHS) č. 1612/68 o slobode pohybu pre pracovníkov v rámci Spoločenstva** (Oficiálny vestník L 39, 14.02.1976)

Cieľ: Zabezpečenie mobility pracovnej sily v Spoločenstve, čo znamená odstránenie akejkoľvek diskriminácie založenej na národnosti čo sa týka zamestnania, platu a iných pracovných podmienok, prístupu k ubytovaniu a práva pracovníka žiť spolu so svojou rodinou.

Návrhy na zmeny:

* Návrh na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady - 14/10/1998 (COM(98) 394 konečný COD98229 – Oficiálny vestník C 344, 12.11.1998)

* **Nariadenie (EHS) č. 1251/70 Komisie z 29. júna 1970 o práve pracovníkov zostať na území členského štátu po tom, čo boli zamestnaní v tom štáte** (Oficiálny vestník L 142, 30.06.1970)

Cieľ: Stanovenie podmienok upravujúcich právo pracovníkov a ich rodín zostať bývať na území členského štátu, keď už nie sú zamestnaní v tom štáte, a podmienok na uplatnenie tohto práva.

* **Smernica Rady 75/34/EHS zo 17. decembra 1974 týkajúca sa práva štátnych príslušníkov členského štátu zostať na území iného členského štátu po vykonávaní činnosti súkromného podnikateľa na území toho členského štátu.** (Oficiálny vestník L 14, 20.01.1975)

Cieľ: Určenie podmienok na základe ktorých vzniká právo zostať a na základe ktorých sa takéto právo môže uplatňovať na území členského štátu po vykonávaní činnosti súkromného podnikateľa na území toho členského štátu.

* **Smernica Rady 73/148/EHS z 21. mája 1973 o zrušení obmedzení pohybu a pobytu v rámci Spoločenstva pre štátnych príslušníkov členských štátov čo sa týka podnikania a poskytovania služieb** (Oficiálny vestník L 172, 28.06.1973)

Cieľ: Zrušenie existujúcich obmedzení pohybu a pobytu v rámci Spoločenstva súkromných podnikateľov a zamestnaných osôb a ich rodín.

Návrhy na zmenu:

* Návrh na Smernicu Parlamentu a Rady - 12/7/1995 (COM(95) 348 konečný COD950202 – Oficiálny vestník C 307, 18.11.1995).

* Návrh na Smernicu Rady o zrušení kontrol osôb prechádzajúcich cez vnútorné hranice - 12/7/1995 (COM(95) 347 konečný – Oficiálny vestník C 289, 31.10.1995)

* **Smernica Európskeho parlamentu a Rady 96/71/ES zo 16. decembra 1996 o vysielaní pracovníkov v rámci poskytovania služieb** (Oficiálny vestník L 18, 21.01.1997)

Cieľ: Odstránenie neistôt a prekážok, ktoré môžu brániť slobode poskytovania služieb, zvýšením právnej istoty a umožnením vymedzenia podmienok zamestnania aplikovateľných na pracovníkov, ktorí vykonávajú dočasnú prácu v inom členskom štáte než je ten, ktorého právo upravuje ich pracovný vzťah; vyhnutie sa rizikám zneužívania a využívaní zamestnaných pracovníkov.

* **Oznámenie Komisie o životných a pracovných podmienkach občanov Spoločenstva trvale bývajúcich v pohraničných regiónoch, s osobitným zameraním na pracovníkov v pohraničí.** (COM(90) 561 konečné)

Cieľ: Prednesenie myšlienok s cieľom podnietenia diskusie a prípravy cesty pre nové opatrenia Spoločenstva.

* **Akčný plán pre slobodný pohyb pracovníkov.** (COM(97) 586 konečný)

Cieľ: Zlepšenie podmienok pre slobodný pohyb pracovníkov v rámci európskeho pracovného trhu

2. Uznávanie diplomov a porovnateľnosť odborných kvalifikácií

A. Prechodné Smernice⁶:

Výrobný a spracovateľský priemysel:

Smernica Rady 64/429/EHS zo 7. júla 1964 *Oficiálny vestník* 117 , 23/07/1964 p. 1880 - 1892

Smernica Rady 64/427/EHS zo 7. júla 1964 *Oficiálny vestník* 117 , 23/07/1964 p. 1863 - 1870

Výroba potravín a nápojov:

Smernica Rady 68/365/EHS z 15. októbra 1968 *Oficiálny vestník* L 260 , 22/10/1968 p. 0009 - 0012

Smernica Rady 68/366/EHS z 15. októbra 1968 *Oficiálny vestník* L 260 , 22/10/1968 p. 0012 - 0016

Veľkoobchod

Smernica Rady 64/223/EHS z 25. februára 1964 *Oficiálny vestník* 056 , 04/04/1964 p. 0863 - 0865

Sprostredkovatelia v obchode, priemysle a malých remeselných priemyselných odvetviach

Smernica Rady 64/224/EHS z 25. februára 1964 *Oficiálny vestník* 056 , 04/04/1964 p. 0869 - 0873

Smernica Rady 64/222/EHS z 25. februára 1964 *Oficiálny vestník* 056 , 04/04/1964 p. 0857 - 0859

Maloobchod

Smernica Rady 68/363/EHS z 15. októbra 1968 *Oficiálny vestník* L 260 , 22/10/1968 p. 0001 - 0005

Smernica Rady 68/364/EHS z 15. októbra 1968 *Oficiálny vestník* L 260 , 22/10/1968 p. 0006 - 0009

Obchodovanie s uhlím

Smernica Rady 70/522/EHS z 30. novembra 1970 *Oficiálny vestník* L 267 , 10/12/1970 p. 0014 - 0017

Smernica Rady 70/523/EHS z 30. novembra 1970 *Oficiálny vestník* L 267 , 10/12/1970 p. 0018 - 0019

Obchod s toxickými výrobkami a ich distribúcia

Smernica Rady 74/557/EHS zo 4. júna 1974 *Oficiálny vestník* L 307 , 18/11/1974 p. 0005 - 0009

Smernica Rady 74/556/EHS zo 4. júna 1974 *Oficiálny vestník* L 307 , 18/11/1974 p. 0001 - 0004

Sektor osobných služieb (reštaurácie, kaviarne, krčmy a iné miesta kde sa pije a je, hotely, penzióny, kempy a iné miesta na ubytovanie)

Smernica Rady 68/367/EHS z 15. októbra 1968 *Oficiálny vestník* L 260 , 22/10/1968 p. 0016 - 0019

Smernica Rady 68/368/EHS z 15. októbra 1968 *Oficiálny vestník* L 260 , 22/10/1968 p. 0019 - 0022

⁶ Prechodné Smernice sa týkajú hlavne činností v sektore remesiel a malých podnikov; preto ich chceme vymenovať všetky. Uvedieme len odkazy. Príklad plného názvu:

"Smernica Rady 64/429/EHS zo 7. júla 1964 týkajúca sa dosiahnutia slobody podnikania a slobody poskytovania služieb čo sa týka činností samostatných podnikateľov vo výrobnom a spracovateľskom priemysle spadajúcom do Hlavných skupín ISIC 23-40 (Priemysel a malé remeselné priemyselné odvetvia)"

Oficiálny vestník 117 , 23/07/1964 p. 1880 - 1892

Poist'ovací agenti a makléři

Smernica Rady 77/92/EHS z 13. decembra 1976 *Oficiálny vestník L 026* , 31/01/1977 p. 0014 - 0019

Doprava a cestovné kancelárie

Smernica Rady 82/470/EHS z 29. júna 1982 *Oficiálny vestník L 213* , 21/07/1982 p. 0001 - 0007

Kaderníctvo

Smernica Rady 82/489/EHS z 19. júla 1982 *Oficiálny vestník L 218* , 27/07/1982 p. 0024 - 0026

Rôzne činnosti

Smernica Rady 75/368/EHS zo 16. júna 1975 *Oficiálny vestník L 167* , 30/06/1975 p. 0022 - 0028

Podomové činnosti

Smernica Rady 75/369/EHS zo 16. júna 1975 *Oficiálny vestník L 167* , 30/06/1975 p. 0029 - 0032

B. Všeobecné Smernice

*** Smernica Rady 89/48/EHS z 21. decembra 1988 o všeobecnom systéme uznávania diplomov vyššieho vzdelania, udelených po ukončení profesionálneho vzdelávania a odbornej prípravy v trvaní najmenej troch rokov. (Oficiálny vestník L 19, 24.01.1989)**

Cieľ: Umožniť, aby boli profesionálne diplomy po ukončení vyššieho vzdelania, získané v členskom štáte, uznávané – bez predchádzajúcej harmonizácie odbornej prípravy – v host'ujúcom členskom štáte, ktorý reguluje profesiu.

*** Smernica Rady 92/51/EHS z 18. júna 1992 o pomocnom všeobecnom systéme uznávania profesionálneho vzdelania a odbornej prípravy na doplnenie Smernice 89/48/EHS (Oficiálny vestník L 209, 24.7.1992)**

Cieľ: Rozšírenie systému vzájomného uznávania zavedeného Direktívou Rady 89/48/EHS na tie profesie, ktorých vyžadovaná úroveň odbornej prípravy nie je taká vysoká.

Implementovaná

Smernicou 94/38/ES – Oficiálny vestník L 217, 23.8.1994

Smernicou 95/43/ES – Oficiálny vestník L 184, 3.8.1995

Smernicou 2000/5/ES – Oficiálny vestník L 54, 26.2.2000

Navrhované zmeny k 89/48/EHS a 92/51/EHS

Návrh, prednesený Komisiou, na smernicu novelizujúcu Smernice 89/48/EHS a 92/51/EHS o všeobecnom systéme uznávania profesionálnych kvalifikácií a doplňujúcu Smernice 77/452/EHS, 77/453/EHS, 78/686/EHS, 78/687/EHS, 78/1026/EHS, 78/1027/EHS, 80/154/EHS, 80/155/EHS, 85/384/EHS, 85/432/EHS, 85/433/EHS a 93/16/EHS týkajúce sa profesií zdravotnej sestry zodpovednej za celkovú starostlivosť, zubného lekára, veterinára, pôrodnej asistentky, architekta, farmaceuta a lekára [COM(97) 638 konečný COD97345 – Oficiálny vestník C 28, 26.01.1998

*** Smernica 1999/42/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 7. júna 1999 zavádzajúca mechanizmus uznávania kvalifikácií čo sa týka profesionálnych činností spracovaných direktívami o liberalizácii a prechodnými opatreniami a dopĺňajúca všeobecné systémy uznávania kvalifikácií (Oficiálny vestník L 201, 31.07.1999)**

Cieľ: Zavedenie nového mechanizmu uznávania diplomov pre profesionálne činnosti, ktorých sa ešte netýka všeobecný systém. Účelom nového mechanizmu je najmä:

- posilnenie právnej istoty voči všeobecnému systému tým, že sa migrujúcim pracovníkom umožní požadovať uznanie svojich diplomov;
- zrevidovanie určitých ustanovení direktív o "prechodných opatreniach" a "liberalizácii", najmä čo sa týka obchodu, priemyslu a remeselných živností;
- uľahčenie aktualizácie kategórií profesionálnych skúseností vďaka novej poverovacej procedúre, prepožičiavajúcej výkonné právomoci v Komisii.

Zjednodušenie práva Spoločenstva prepracovaním 35 prechodných a liberalizačných direktív.

3. Sloboda poskytovania služieb

A. Bankový sektor:

*** Direktíva Rady 73/183/EHS z 28. júna 1973 o zrušení obmedzení slobody podnikania a slobody poskytovania služieb čo sa týka samostatných zárobkových činností bánk a iných finančných inštitúcií. (Oficiálny vestník L 194, 16.07.1973)**

Cieľ: Urobiť prvý krok k zavedeniu slobody podnikania a slobody poskytovania služieb vo finančnom sektore. Direktíva je prvou v sérii zameranej na zavedenie práva podnikania a slobody poskytovania služieb pre všetky finančné profesie.

*** Prvá Direktíva Rady 77/780/EHS z 12. decembra 1977 o koordinácii zákonov, smerníc a správnych ustanovení týkajúcich sa začatia a vykonávania podnikania úverových inštitúcií. (Oficiálny vestník L 322, 17.12.1977)**

Cieľ: Vytvorenie podmienok pre skutočne spoločný trh v bankovníctve. Táto direktíva je známa ako "prvá banková direktíva"

Novelizovaná nasledujúcimi opatreniami:

Direktíva Rady 85/345/EHS z 8. júla 1985; **Oficiálny vestník L 183, 16.07.1985**

Direktíva Rady 86/137/EHS zo 17. apríla 1986; **Oficiálny vestník L 106, 23.04.1986**

Direktíva Rady 86/524/EHS z 27. októbra 1986; **Oficiálny vestník L 309, 04.11.1986**

Direktíva Rady 89/646/EHS z 15. decembra 1989; **Oficiálny vestník L 386, 30.12.1989**

Direktíva Európskeho parlamentu a Rady 95/26/ES z 29. júna 1995; **Oficiálny vestník L 168, 18.07.1995**

Direktíva Rady 96/13/ES z 11. marca 1996; **Oficiálny vestník L 66, 16.03.1996**

Direktíva Európskeho parlamentu a Rady 98/33/ES z 22. júna 1998. **Oficiálny vestník L 204, 21.07.1998 - Corrigendum: Oficiálny vestník L 270, 07.10.1998**

*** Druhá Direktíva Rady 89/646/EHS z 15. decembra 1989 o koordinácii zákonov, smerníc a správnych ustanovení týkajúcich sa začatia a vykonávania podnikania úverových inštitúcií a novelizujúca Direktívu 77/780/EHS. Oficiálny vestník L 386, 30.12.1989 Novelizované stanoviská**

Oficiálny vestník L 15, 19.01.1990

Oficiálny vestník L 83, 30.03.1990

Oficiálny vestník L 158, 23.06.1990

Oficiálny vestník L 258, 22.09.1990

Oficiálny vestník L 296, 27.10.1990

Oficiálny vestník L 311, 14.11.1997

Cieľ: Dosiahnutie základnej harmonizácie potrebnej a postačujúcej na zabezpečenie vzájomného uznávania autorizácií a systémov dozoru diktovaného opatrosťou, umožňujúcej udelenie jedinej licencie uznávanej v celom Spoločenstve a aplikácia princípu kontroly domácou krajinou. Táto direktíva je známa ako Druhá banková direktíva.

Novelizovaná:

Direktívou Rady 92/30 zo 6. apríla 1992; **Oficiálny vestník L 110, 06.04.1992 Novelizované stanovisko Oficiálny vestník L 280, 24.09.1992**

Direktívou Európskeho parlamentu a Rady 95/26 z 29. júna 1995. **Oficiálny vestník L 168, 18.07.1995**

Následná práca:

15. decembra 1997 Komisia predložila nový návrh na direktívu Európskeho parlamentu a Rady, týkajúcu sa začatia a vykonávania podnikania úverových inštitúcií [COM(97) 706 konečný COD0357 – doteraz nepublikovaný].

Tento návrh je zameraný na kodifikovanie celku direktív týkajúcich sa tejto oblasti.

Popri Direktíve 92/30/EHS sa tento projekt Smernice zameriava aj na Smernice 73/183/EHS, 77/780/EHS, 89/299/EHS, 89/646/EHS, 89/647/EHS, 92/30/EHS a 92/121/EHS.

22. júla 1999 Komisia predložila novelizovaný návrh, aby sa pokračovalo v legislatívnych modifikáciách, ktoré sa uskutočnili v príslušných direktívach, ako aj výsledok práce v rámci Rady [COM(1999) 109 konečný COD0357 – doteraz nepublikovaný] Návrh je v súčasnosti pred Parlamentom kvôli zaujatiu stanoviska.

21. septembra 1998 Komisia predložila nový návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady novelizujúcej Direktívu 77/780/EHS o koordinácii zákonov, smerníc a správnych ustanovení týkajúcich sa začatia a vykonávania podnikania úverových inštitúcií [COM(98) 461 konečný - COD98/253 - Oficiálny vestník C 317, 15.10.1998]. Návrh bol predložený Parlamentu kvôli zaujatiu stanoviska.

B. Sektor poisťovníctva:

*** Druhá Direktíva Rady 90/619/EHS z 8. novembra 1990 o koordinácii zákonov, smerníc a správnych ustanovení týkajúcich sa priameho životného poistenia, stanovujúca ustanovenia na uľahčenie efektívneho uplatňovania slobody poskytovania služieb a novelizujúca Direktívu 79/267/EHS (Oficiálny vestník L 330, 29.11.1990)**

Novelizovaná treťou Direktívou Rady 92/96/EHS z 10. novembra 1992 (Oficiálny vestník L 360, 09.12.1992)

Cieľ: Stanovenie zvláštnych pravidiel týkajúcich sa slobody poskytovania cezhraničných služieb v oblasti životného poistenia.

*** Tretia Direktíva Rady 92/96/EHS z 10. novembra 1992 o koordinácii zákonov, smerníc a správnych ustanovení týkajúcich sa priameho životného poistenia a novelizujúca Smernice 79/267/EHS a 90/619/EHS (druhá direktíva). (Oficiálny vestník L 360, 09.12.1992 Novelizované stanoviská: Oficiálny vestník L 54, 05.03.1993 - Oficiálny vestník L 311, 14.11.1997)**

Novelizovaná Direktívou Európskeho parlamentu a Rady 95/26/ES z 29. júna 1995. (Oficiálny vestník L 168, 18.07.1995)

Cieľ: Umožniť, aby mali všetci potenciálni poistenci prístup k akémukoľvek poisťovníckemu podniku, ktorého ústredie je v Spoločenstve, pričom by sa im zároveň zabezpečila primeraná ochrana.

Druhá Direktíva Rady 88/357/EHS z 22. júna 1988 o koordinácii zákonov, smerníc a správnych ustanovení týkajúcich sa priameho poistenia iného než je životné poistenie a stanovujúca ustanovenia na uľahčenie efektívneho uplatňovania slobody poskytovania služieb a novelizujúca Direktívu 73/239/EHS. (Oficiálny vestník L 172, 04.07.1988 Novelizované stanovisko Oficiálny vestník L 166, 16.06.1989)

Novelizovaná:

Direktívou Rady 90/618/EHS z 8. novembra 1990 (Oficiálny vestník L 330, 29.11.1990)

Direktívou Rady 92/49/EHS z 18. júna 1992 (Oficiálny vestník L 228, 11.08.1992)

Cieľ: Stanovenie pravidiel vykonávania cezhraničného poistenia iného než je životné poistenie, ktoré vyrovnáva potreby slobody služieb a ochrany spotrebiteľa.

*** Tretia Direktíva Rady 92/49/EHS z 18. júna 1992 o koordinácii zákonov, smerníc a správnych ustanovení týkajúcich sa priameho poistenia iného než je životné poistenie a novelizujúca Smernice 73/239/EHS a 88/357/EHS (tretia direktíva o poistení inom než je životné poistenie). (Oficiálny vestník L 228, 11.08.1992 Novelizované stanoviská Oficiálny vestník L 311, 14.11.1997)**

Novelizovaná Direktívou Európskeho parlamentu a Rady 95/26/ES z 29. júna 1995 (Oficiálny vestník L 168, 18.07.1995)

Cieľ: Zavedenie jednotného schvaľovacieho systému, pomocou ktorého by si akýkoľvek poisťovnícky podnik, ktorého ústredie je v jednom z členských štátov Spoločenstva, mohol založiť pobočky v iných členských štátoch a podnikat' spôsobom poskytovania cezhraničných služieb pod dohľadom členského štátu, v ktorom je jeho ústredie situované. Umožniť, aby si osoby, ktoré sa chcú dať poistiť, našli poistenie najlepšie vyhovujúce ich potrebám.

C. Doprava

*** Nariadenie Rady (EHS) č. 1841/88 z 21. júna 1988 novelizujúca Smernicu (EHS) č. 3164/76 o kvóte Spoločenstva na cestnú prepravu tovaru členskými štátmi.**

*** Nariadenie Rady (EHS) č. 1053/90 z 25. apríla 1990 novelizujúca Smernicu Rady (EHS) č. 3164/76 týkajúcu sa prístupu na trh v medzinárodnej cestnej preprave tovaru.**

*** Smernice Rady (EHS) č. 3914/90 a 3915/90 z 21. decembra 1990 novelizujúce Smernicu Rady (EHS) č. 3164/76 týkajúcu sa prístupu na trh v medzinárodnej cestnej preprave tovaru.**

*** Nariadenie Rady (EHS) č. 881/92 z 26. marca 1992 o prístupe na trh cestnej prepravy tovaru v rámci Spoločenstva na územie alebo z územia členského štátu alebo prechodu cez územie jedného alebo viacerých členských štátov.**

Oficiálny vestník L 163, 30.06.1988

Oficiálny vestník L 108, 28.04.1990

Oficiálny vestník L 375, 31.12.1990

Oficiálny vestník L 95, 09.04.1992

Novelizované stanoviská

Oficiálny vestník L 158, 11.06.1992

Oficiálny vestník L 213, 29.07.1992

Cieľ Vytvorenie správnych podmienok na zavedenie čestnej konkurencie a zabezpečenie minim. rušenia trhu cestnej prepravy tovaru medzi členskými štátmi.

*** Nariadenie Rady (EHS) č. 3118/93 z 25. októbra 1993 stanovujúca podmienky, na základe ktorých môžu prepravcovia, ktorí nemajú v členskom štáte trvalý pobyt, prevádzkovať vnútroštátne cestné dopravné služby v rámci členského štátu (Oficiálny vestník L 279, 12.11.1993)**

Novelizovaná Smernicou Rady (ES) č. 3315/94 z 22.12.1994 (Of. vestník L 350, 31.12.1994)

Cieľ: Stanovenie konečného systému pre vnútroštátnu kobotáž (prepravcovia, ktorí nemajú v danom štáte trvalý pobyt, na národnom trhu).

Komisiou implementované opatrenia:

Nariadenie (EHS) č. 792/94 - Oficiálny vestník L 92, 09.04.1994

D. Komunikácie a nové technológie

*** Direktíva Komisie 88/301/EHS zo 16. mája 1988 o konkurencii na trhoch telekomunikačného koncového zariadenia. (Oficiálny vestník L 131, 27.05.1988)**

Cieľ: Liberalizácia trhov telekomunikačného koncového zariadenia.

*** Direktíva Komisie 90/388/EHS z 28. júna 1990 o otvorenej konkurencii na trhoch telekomunikačných služieb. (Oficiálny vestník L 192, 24.07.1990)**

Novelizovaná:

Direktívou Komisie 94/46/ES z 13. októbra 1994; Oficiálny vestník L 268, 19.10.1994

Direktívou Komisie 95/51/ES z 18. októbra 1995; Oficiálny vestník L 256, 26.10.1995

Direktívou Komisie 96/2/ES zo 16. januára 1996; Oficiálny vestník L 20, 26.01.1996

Direktívou Komisie 96/19/ES z 13. marca 1996; Oficiálny vestník L 74, 22.03.1996

Direktívou Komisie 1999/64/ES z 23. júna 1999. Oficiálny vestník L 175, 10.07.1999

Cieľ: Posilnenie telekomunikácií Spoločenstva a postupné otváranie trhu telekomunikácií konkurencii.

Následne:

- Komisia publikovala hlavné línie aplikácie pravidiel súťaže EHS v telekomunikačnom sektore [Oficiálny vestník C 233, 06.09.1991].

- 21. októbra 1992 Komisia prijala prehľad situácie v sektore telekomunikačných služieb v roku 1992 [SEC(92) 1048 konečný] v súlade s článkom 10 Smernice

- 22. júla 1993 Rada prijala rozhodnutie o prehľade situácie v telekomunikačnom sektore a potrebe ďalšieho rozvoja na tomto trhu (Oficiálny vestník C 213, 06.08.1993).

V tomto rozhodnutí Rada schválila harmonogram pre liberalizáciu telefonických služieb. Táto by sa mala dosiahnuť do 1. januára 1998, hoci štyrom krajinám (Španielsku, Írsku, Grécku a Portugalsku) bolo poskytnuté ďalšie prechodné obdobie v trvaní najviac piatich rokov. Štátom s veľmi malými sieťami sa môže poskytnúť aj predĺženie po 1. januári 1998.

- 2. decembra 1993 Komisia predložila Rade predbežnú direktívu Komisie novelizujúcu Smernice 88/301/EHS a 90/388/EHS ohľadne satelitných komunikácií [SEC(93) 1891 konečná COS0123]. Oznámila svoj zámer konečného prijatia tejto Smernice po získaní komentára Rady.

Účelom tejto predbežnej Smernice je rozšírenie liberalizačných opatrení na satelity.

- 10. apríla 1997 Európsky parlament a Rada prijali Direktívu 97/13/ES o spoločnom rámci pre všeobecné povolenia a jednotlivé licencie v oblasti telekomunikačných služieb (Oficiálny vestník L 117, 07.05.1997).
- 7. marca 1998 Komisia predložila oznámenie týkajúce sa predbežnej Smernice novelizujúcej Direktívu 90/388/EHS aby zabezpečila, že telekomunikačné siete a siete káblovej televízie, ktoré vlastní jediný operátor, budú samostatné právnické osoby [Oficiálny vestník C 71, 07.03.1998].

*** Direktíva Rady 91/263/EHS z 29. apríla 1991 o aproximácii zákonov členských štátov týkajúcich sa telekomunikačného koncového zariadenia, vrátane vzájomného uznávania ich súladu. (Of. vestník L 128, 23.05.1991) Direktíva Rady 93/68/EHS z 22. júla 1993 novelizujúca Direktívu 91/263/EHS, ako aj Smernice 87/404/EHS, 88/378/EHS, 89/106/EHS, 89/336/EHS, 89/686/EHS, 89/392/EHS, 90/384/EHS, 90/385/EHS, 90/396/EHS, 92/42/EHS, a 73/23/EHS. Direktíva Rady 93/97/EHS z 29.10.1993 dopĺňajúca Direktívu 91/263/EHS čo sa týka vybavenia satelitnej pozemnej stanice. (Of. vestník L 290, 24.11.1993) Vyššie uvedené Smernice sú kodifikované nasledujúcou direktívou:**

*** Direktíva 98/13/ES Európskeho parlamentu a Rady z 12.02.1998 týkajúca sa telekomunikačného koncového zariadenia a zariadenia satelitnej pozemnej stanice, vrátane vzájomného uznávania ich súladu (Of. vestník L 74, 12.3.1998) Cieľ:** Zavedenie harmonizovaných procedúr pre certifikáciu, testovanie, označovanie, zabezpečenie kvality a inšpekciu výrobkov.

Následne:

9. marca 1999 Európsky parlament a Rada prijali Direktívu 1999/5/ES o rádiovom zariadení a telekomunikačnom koncovom zariadení a vzájomnom uznávaní ich zhody [Oficiálny vestník 91, 07.04.1999].

Táto direktíva zavádza regulačný rámec Európskeho spoločenstva pre umiestnenie na trh, slobodný pohyb a uvedenie do prevádzky Spojeného telekomunikačného zariadenia (CTE), ktoré vyhovuje základným požiadavkám.

Direktíva 98/13/ES Európskeho parlamentu a Rady z 12.02.1998 týkajúca sa telekomunikačného koncového zariadenia a zariadenia satelitnej pozemnej stanice, vrátane vzájomného uznávania ich súladu. Of. vestník L 74, 12.03.1998 Cieľ: Zavedenie harmonizovaných procedúr pre certifikáciu, testovanie, označovanie, zabezpečenie kvality a sledovanie výrobku pre telekomunikačné koncové zariadenie a zariadenie satelitnej pozemnej stanice.

Následne:

20. júla 1998 Rada prijala Rozhodnutie Rady 98/482/ES o spoločnej technickej smernici pre požiadavky na pripojenie koncového zariadenia (okrem koncového zariadenia podporujúceho "voice telephony justified case service"), v ktorej sa sieťové adresovanie, ak sa poskytuje, vykonáva pomocou dvojtónovej viacfrekvenčnej signalizácie (DTMF), k analógovým verejným komunikačným telefónnym sieťam (PSTN) [Oficiálny vestník L 216, 04.08.1998].

Rozhodnutie Rady 88/524/EHS z 26. júla 1988 týkajúce sa zavedenia plánu činnosti pre vytvorenie trhu informačných služieb. (Oficiálny vestník L 288, 21.10.1988)

Rozhodnutie Rady 91/691/EHS z 12. decembra 1991 prijímajúce program na vytvorenie vnútorného trhu informačných služieb. (Oficiálny vestník L 377, 31.12.1991)

Obsah: Odstránenie technických, administratívnych a právnych prekážok vytvorenia spoločného trhu v informačných službách.

IV. VPLYV NA MALÉ A STREDNÉ PODNIKY

IV.1. Právny rámec

Keď zhrnieme čo bolo vysvetlené vyššie, dôjdeme k záveru, že od ich zaradenia medzi základné slobody v Zmluve z Ríma, **Európske spoločenstvo neustále rozvíja potrebný právny rámec na zabezpečenie toho, aby sa skutočne slobodný pohyb pracovníkov, sloboda podnikania a sloboda poskytovania služieb zaistili všetkým jednotlivcom a spoločnostiam v rámci Únie.**

Pre malé a stredné podniky pôsobiace v rámci Únie to znamená:

- Od roku 1968 je v rámci Únie zaistený **slobodný pohyb pracovníkov**: pre európskych občanov, ktorí chcú pracovať v inom členskom štáte sa už nepoužívajú pracovné povolenia alebo povolenia na pobyt alebo víza. Zaistené sú aj **základné práva** týchto pracovníkov a ich rodín.
- Čo sa týka **slobody poskytovania služieb**, od realizácie Bielej knihy a zavedenia vnútorného trhu (Projekt 1992) sa vo veľkej miere realizovalo uvoľnenie trhu služieb. To tiež znamená, že malé a stredné podniky si môžu slobodne vybrať poskytovateľa služieb, ktorý najviac vyhovuje ich potrebám, bez ohľadu na to, v ktorom členskom štáte má sídlo.
- Čo sa týka **slobody podnikania**, prijatím "všeobecných systémových" smerníc 89/48, 92/51 a 99/42, spolu so skoršou legislatívou týkajúcou sa tohto predmetu, v rámci Únie existuje **všetko obsahujúci systém vzájomného uznávania kvalifikácií a diplomov**, hoci prostredníctvom rôznych systémov (uznávanie profesionálnej skúsenosti, automatické uznávanie profesionálnych kvalifikácií a poloautomatické uznávanie kvalifikácií).

Podmienky upravujúce prístup k profesionálnym činnostiam však stále zostávajú vo veľkej miere vyhradené **členským štátom**. V dôsledku toho existujú veľké rozdiely medzi členskými štátmi čo sa týka profesií ktoré sa regulujú, a aj čo sa týka registrácií, licencií, oznámení..., čo môže v praxi predstavovať vážne prekážky.

IV.2. Ďalšie záležitosti spojené s slobodným pohybom

V praxi malé a stredné podniky alebo samostatní podnikatelia, ktorí si chcú založiť podnik v inom členskom štáte, a chcú ponúkať svoje služby cezhranične, alebo chcú začať dočasne pôsobiť v inom členskom štáte, narazia na **viacero praktických problémov**. Samozrejme, nedostatočná znalosť **jazyka**, nedostatočná znalosť hostujúcej krajiny a jej **zvykov a osobitostí**, jej **trhu a podnikateľského prostredia**, brzdia snahy mnohých malých a stredných podnikov v iných členských štátoch. Toto všetko sa dá riešiť len prostredníctvom dokonalej **prípravy** a štúdia na strane podnikateľa.

Existuje aj množstvo iných CE (označovanie zhody) záležitostí, ktoré, hoci sa nemôžu klasifikovať pod hlavičkou voľného pohybu, sú dostatočne dôležité pre malé a stredné podniky, ktoré chcú uplatňovať svoje práva voľného pohybu alebo slobody podnikania, ktoré tu boli spomenuté:

Malé a stredné podniky, ktoré chcú založiť podnik alebo ponúkať služby v inom členskom štáte, budú určite musieť preskúmať: fiškálne záležitosti a záležitosti týkajúce sa DPH (ako a ktorému systému budem musieť vyhovieť svojimi fiškálnymi povinnosťami?), daňové záležitosti (tieto nie sú regulované podľa legislatívy Spoločenstva, ale cez bilaterálne dohody), technické predpisy (spĺňa môj výrobok európske, a prípadne štátne normy v oblasti bezpečnosti, zdravia a technických požiadaviek?).

IV.3. Sociálne zabezpečenie

Ďalšia záležitosť, ktorá sa dotýka otázok slobodného pohybu a podnikania, a je veľmi dôležitá pre malé a stredné podniky a samostatných podnikateľov ktorí chcú uplatňovať svoje práva slobody pohybu a podnikania, je **sociálne zabezpečenie**: európski občania môžu uplatňovať svoje práva slobodného pohybu len keď majú **dostatočné záruky** čo sa týka ich práv sociálneho zabezpečenia.

Ak je jednotlivec občanom jedného z členských štátov Európskej únie alebo Európskej zóny voľného obchodu, bude chránený smernicou Spoločenstva, ak je:

- **zamestnanec** alebo **súkromný podnikateľ** a je poistený podľa legislatívy vo svojom štáte;
- **štátny zamestnanec**;
- **študent**;
- **dôchodca**;
- **člen rodiny alebo príbuzný** jednej z predtým menovaných kategórií.

Predpisy Spoločenstva o sociálnom zabezpečení sa týkajú **dôchodkov, zdravotného poistenia, dávok v materstve, dávok v nezamestnanosti, invalidných dôchodkov**,.... ale nie napríklad sociálnej a lekárskej pomoci, keďže tieto zväčša závisia od príjmu, dávok závislých od systémov predčasného odchodu do dôchodku.... Niekedy je ťažké určiť, či určitá dávka spadá pod predpisy Spoločenstva.

Predpisy Spoločenstva týkajúce sa sociálneho zabezpečenia nemajú slúžiť ako náhrada štátnych systémov; ich cieľom je skôr **koordinovať** tieto systémy a zabezpečiť, aby sa dodržiavali spoločné pravidlá a princípy, aby sa jednotlivec, ktorý uplatňuje svoje právo voľného pohybu, necítil znevýhodnený v porovnaní s jednotlivcom, ktorý nikdy neopustil svoju vlasť.

Základné princípy sú nasledovné:

- jednotlivca sa týka **v danom čase** len legislatíva **jedného členského štátu**;
- jednotlivec je poistený v členskom štáte **kde práve pracuje**;
- **výnimka** z vyššie uvedeného princípu: keď ide o prípad **prechodného** pridelenia do iného členského štátu (t.j. menej než 12 mesiacov), jednotlivec zostáva zabezpečený v pôvodnom členskom štáte;
- pre niektoré **kategórie osôb** (napr. námorníkov, štátnych zamestnancov, osoby zamestnané v diplomacii, osoby vo vojenskej službe...) platia osobitné predpisy;

- **osobitné prípady** predstavujú aj osoby, ktoré zvyčajne pracujú vo viac než jednom členskom štáte a osoby, ktoré pracujú ako zamestnanci v jednom členskom štáte, pričom v inom členskom štáte sú súkromnými podnikateľmi.

Všeobecné pravidlo hovorí, že jednotlivec má **tie isté práva a povinnosti** čo sa týka legislatívy sociálneho zabezpečenia v členskom štáte kde je zabezpečený, ako občania toho členského štátu.

Predpisy Spoločenstva týkajúce sa sociálneho zabezpečenia patria medzi **najvšeobecnejšie akceptované pravidlá** Únie. Vyjadrené sú prostredníctvom **smerníc** (pozri vyššie) a ako také majú všeobecnú právnu moc a sú priamo aplikovateľné vo všetkých členských štátoch.

Pre malé a stredné podniky alebo samostatných podnikateľov však často nie je ľahké nájsť konkrétny predpis, ktorý je aplikovateľný na ich vlastnú situáciu. Existujú aj prípady, keď sa o štátnych inštitúciách v niektorých členských štátoch vedelo, že neaplikujú smernice Spoločenstva korektne; a ak ide o takýto prípad, môže byť dokonca nutné vyžadovať svoje práva právnou cestou.

IV.4. Stratégie

Malé a stredné podniky v pridružených krajinách alebo samostatní podnikatelia, ktorí začínajú pôsobiť v rozšírenej únii, nájdu trh s približne pol miliardou zákazníkov, v ktorom sa viac-menej dosiahol slobodný pohyb a sloboda podnikania vo vyššie objasnených smeroch.

Ich najdôležitejšou výzvou bude **“ako najlepšie využiť tieto slobody”** ponúkané vnútorným trhom. Príležitosti sa budú prezentovať v nasledujúcich oblastiach:

- vykonávanie profesie ako súkromný podnikateľ v akomkoľvek členskom štáte;
- založenie podniku alebo pobočky v inom členskom štáte;
- ponúkanie služieb so sídlom v jednom členskom štáte zákazníkom v iných členských štátoch;
- vykonávanie dočasných prác v inom členskom štáte;
- výber dodávateľov služieb, napríklad vo finančnom sektore, sektore poisťovníctva alebo dopravy, v inom členskom štáte;
- zamestnanie pracovníkov alebo zamestnancov v inom členskom štáte.

Aby malé a stredné podniky maximálne využili svoje možnosti, budú musieť urobiť dokonalý prieskum na posúdenie svojich šancí vo zvolenom členskom štáte (štátoch), z obchodného hľadiska, ako aj z pohľadu predpisov a pravidiel. Tie posledné budú zahŕňať:

- podmienky prístupu k profesii/zamestnaniu/činnosti/ službe/dočasnej práci ktorú chce vykonávať vo zvolenom členskom štáte (štátoch) a ako ich splniť;

- podmienky na založenie pobočky alebo spoločnosti vo zvolenom členskom štáte (štátoch), vrátane právnych záležitostí (forma spoločnosti...), podmienok na založenie podniku (tiež: normy, environmentálne podmienky...), fiškálne záležitosti;
- záležitosti sociálnej ochrany, hlavne keď je malý alebo stredný podnik alebo samostatne zárobkovo činná osoba migrujúca, alebo ak ide aj o zamestnávanie pracovníkov alebo prijímanie zahraničných pracovníkov;
- posúdenie predajných podmienok pre určité služby (finančné, dopravné, komunikačné), aby zistili, či sa dajú lepšie nadobudnúť od poskytovateľov v iných členských štátoch;
- posúdenie možnosti prijímania pracovníkov/zamestnancov cezhranične; podmienky.

(úplný kontrolný zoznam je uvedený v prílohe)

V. VYHLIADKY

Projekt vnútorného trhu, poháňaný konečným termínom roku 1993, bol do veľkej miery splnený v prísne ekonomickom zmysle.

Avšak **nové vízie budúcnosti Únie**, ako sú vyjadrené v Maastrichtskej a Amsterdamskej zmluve – Únie, v ktorej existuje skutočný zmysel pre **občianstvo** a ktorá ponúka svojim občanom “**oblasť slobody, bezpečnosti a spravodlivosti**“, dávajú princípom slobody nový zmysel. V tomto kontexte by sa o “oblasti slobody” nemalo uvažovať len že znamená zabezpečenie voľného pohybu osôb, ale aj **ochranu základných práv a boj proti všetkým formám diskriminácie**.

"**Akčný plán na prijatie jednotného trhu**" z roku 1997⁷, ktorý definoval prioritné opatrenia, na zlepšenie fungovania vnútorného trhu, tiež zdôrazňuje tento **sociálny rozmer**. Zdôrazňuje **ochranu sociálnych práv a presadzovanie pracovnej mobility**, (okrem iného zlepšením a rozšírením používania pracovnej databázy EURES, upravením práva bývať a zostať v inom členskom štáte, regulovaním doplnkových dôchodkov...).

Akčný plán pre oblasť slobody, spravodlivosti a bezpečnosti⁸, ktorý stanovuje podmienky pre realizáciu koncepcie, ako bolo stanovená v Zmluve z Amsterdamu, zdôrazňuje popri ochrane **základných práv** európskych občanov a boja proti všetkým formám **diskriminácie** potrebu nástrojov Spoločenstva a prijatia skutočne európskej politiky týkajúcej sa **voľného pohybu obyvateľov tretích krajín a azylu a imigrácie**.

Ďalším významným vývojom v Únii, ktorý v budúcich rokoch značne ovplyvní vnútorný trh a interpretáciu slobôd, je samozrejme **projekt rozšírenia**.

Európska komisia opakovane zdôrazňuje, že **zosúladenie s pravidlami jednotného trhu** je nevyhnutnou podmienkou pre rozšírenie, pretože sa nemôže pripustiť, aby pridruženie krajín strednej a východnej Európy oslabilo alebo ohrozilo správne fungovanie vnútorného trhu. Spočiatku môže byť makroekonomický vplyv budúceho rozšírenia existujúcej Únie 15 krajín relatívne malý, ak sa porovnáva veľkosť hrubého domáceho produktu kandidátskych krajín k hrubému domácemu produktu EÚ-15 (4,3% EÚ-15 v roku 1999). Toto sa však v budúcnosti pravdepodobne zmení. V ostatných niekoľkých rokoch kandidátske krajiny už podstatne zvýšili svoju obchodnú integráciu s EÚ. V nasledujúcich rokoch by mali nasledovať **legislatívne prispôsobenia, vytvorenie vhodných správnych štruktúr a vytvorenie primeraných podmienok pre rovné hracie pole**. Doposiaľ kandidátske krajiny na základe kapitol otvorených pre rokovania ukázali, že do doby pridruženia budú schopné prevziať celý súbor práva vnútorného trhu.

⁷ Oznámenie Komisie zo 4. júna 1997 Rade Európy, CSE(97)1 konečné

⁸ Akčný plán Rady a Komisie z 3. decembra 1998 o tom, ako najlepšie implementovať ustanovenia Zmluvy z Amsterdamu o vytvorení oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, Oficiálny vestník C19 z 23/1/1999.

Čo sa týka rozšírenia, u niektorých v rámci Únie naďalej pretrváva množstvo pochybností a obáv, a to hlavne v oblasti práva voľného pohybu osôb. Ich obavy sú založené na predpoklade, že veľké počty osôb v kandidátskych krajinách využijú rozsiahle práva občanov EÚ na cestovanie, žitie a hľadanie práce v iných členských štátoch.

Tie isté obavy bolo počuť v dobe, keď do Únie vstupovali iné krajiny, menovite Španielsko a Portugalsko. Tieto obavy sa vtedy nenaplnili. V skutočnosti zlepšené ekonomické očakávania, zlepšené podmienky pracovného trhu a rastúca integrácia musia mať a aj mali stabilizujúci účinok. A povedané slovami pána Fritsa Bolkesteina, európskeho komisára pre vnútorný trh "len prostredníctvom pridruženia a vzájomného akceptovania tých istých záväzných pravidiel sa dá vytvoriť rovné hracie pole pre všetkých".

PRÍLOHA

KONTROLNÝ ZOZNAM:

SLOBODNÝ POHYB A SLOBODA PODNIKANIA PRE SAMOSTATNÝCH PODNIKATEĽOV A MALÉ A STREDNÉ PODNIKY

*** Prístup k regulovaným činnostiam v inom členskom štáte**

- regulovaná činnosť/profesia alebo slobodný prístup?
- systém EÚ/regulovanie uznávania diplomov alebo kvalifikácií pre túto profesiu/činnosť?
- sú potrebné kvalifikácie/diplomy/dôkazy skúseností v tejto profesii/činnosti?
- potvrdiť uznávanie/priznanie týchto kvalifikácií?
- sú potrebné doklady?
- zdroje informácií/podpory?

*** Založenie spoločnosti/pobočky v inom členskom štáte**

- typ podnikovej entity (nezávislá spoločnosť/dcérska spoločnosť/pobočka);
- registrácia: podmienky, kvalifikácie, zvláštne registrácie a podmienky pre určité činnosti;
- registrácia: formality (obchodný alebo živnostenský register, číslo DPH, otvorenie bankového účtu, akt založenia, bankové potvrdenie, fond sociálneho zabezpečenia...);
- predpisy týkajúce sa životného prostredia (stavebné povolenia, ozdravovanie pôdy, územné plánovanie mesta a vidieka);
- daňový systém (systém dane zo zisku spoločnosti, zmluvy o dvojitom zdanení, daňové odpočty ...);
- záležitosti týkajúce sa pracovných síl (pracovné zmluvy, mzdy, dovolenkový systém, ukončenie, sociálne zabezpečenie ...);
- podnikové stimulácie (týkajúce sa zamestnania, daní);
- súťažné právo;
- ...

*** Sociálna ochrana a sociálne zabezpečenie**

- legislatíva ktorého členského štátu je aplikovateľná?
- podlieham jednému z pravidiel výnimky/zvláštnych prípadov?
- komunikácia medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia (v domácom členskom štáte a novom členskom štáte) prostredníctvom dokumentov E100 (zamestnanie a zdravotné poistenie), E200 (dôchodky), E300 (nezamestnanosť) a E400 (rodinné prídavky)

Vydal Slovenský živnostenský zväz s podporou Európskej komisie v rámci projektu Európskej komisie v rámci projektu Business Support Programme, ktorého hlavným nositeľom je UEAPME (Európska únia remesla a MSP) so sídlom v Bruseli